

Fabels en feiten over verloren kapel

Peter van der Hulst
p.van.der.hulst@hollandmediacombinatie.nl

Noordwijk * De binnenmuren van het Noordwijkerhoutse appartement lijken uit papier te zijn opgetrokken. De rijen met boekenkasten zeggen alles over de voorliefde van de bewoners voor geschiedenis, kunsthistorie, filosofie en religie. Op een van de vele planken kan nu een eigen uitgave worden geschouwen. Een naslagwerk dat Van der Elst en Mommers zichzelf cadeau doen na tien jaar huwelijk. Het boek was er waarschijnlijk nooit geweest zonder de gravure van Hendrik Spilman. Van der Elst kreeg die afbeelding van theologiepromovendus Peter van Egmond als dank voor assistentie bij diens promotie. De gravure - naar een tekening van Abraham de Haen uit 1734 - toont de kapel van het Langeveld in al zijn glorie. De persoonlijke boodschap die Van Egmond er bij gaf, was dat Van der Elst er maar eens een uitgave aan moest wijden.

Publicaties

Het bleef lange tijd bij die suggestie, totdat allerlei tegenstrijdigheden in oude publicaties zorgden voor een onbedwingbare nieuwsgierigheid naar het ware verhaal achter de kapel. Dat het gebedshuis nabij de voormalige camping van Jan de Wit aan de Kapelleboslaan heeft gestaan, is een vaststaand gegeven. Ook dat het gebouw rond 1300 is gesticht en tussen 1810 en 1820 verloren is gegaan. De fictie komt om de hoek kijken bij de vraag wie ooit opdracht gaf tot de bouw. Van der Elst en Mommers stuitten op verschillende theorieën. Waren het de Hollandse graven die met Slot Teylingen een imposant bouwwerk in bezit hadden? Of wellicht de nonnen, die een nabij Leeuwenhorst gelegen abdij bevolkten? En dan waren er ook nog de bewoners van kasteel de Boekhorst. De mooiste versie betrof een schipbreukeling. Van der Elst: „Voor de kust van Lange-

Boek

'Het verhaal van de kapel in het Langeveld'
Het boek van de auteurs Jan van der Elst en Maud Mommers is zowel als paperback en als hardcover verkrijgbaar. Het boek met de zachte kaft kost 17,50 euro en met de harde omslag 19,95 euro. De paperback is verkrijgbaar bij de regionale boekwinkels, bol.com en www.bestselleraanzee.nl. Via die laatste site is ook de hardcover te koop.

veld zou de boot van een adellijk type zijn vergaan. Als dank zou hij de kapel hebben laten bouwen. Dan wil je gewoon weten hoe het nou precies in elkaar steekt.”

Prenten

De rolverdeling bij het beantwoorden van deze en vele andere vragen was meteen duidelijk. Waar Van der Elst zich richtte op digitaal onderzoek naar allerlei publicaties, daar dook Mommers als kunsthistorica de archieven in. Ze stuitte daarbij op bijzondere prenten uit de achttiende eeuw van onder andere Andries Schoemaker. „Kunstenaars kregen destijds vaak de opdracht om kerken, kloosters en stadspoorten te tekenen. De prenten vormden een belangrijke informatiebron bij het onderzoek naar de kapel. Zo stuitte ik op zeven afbeeldingen, de meeste gerelateerd aan Schoemaker, maar ik vond ook een pentekening van Cornelis van Alkemade. Daardoor is het mogelijk om de kapel van alle kanten te bekijken. We weten

nu hoe die er uit heeft gezien”, aldus Mommers.

Konijnen

De conclusie: de kapel met toren was van steen, maar zeer eenvoudig van ontwerp. De weinige ramen konden worden toegedekt met luiken. Het dak was van stro. „Volgens Van Alkemade meer geschikt voor konijnen dan voor mensen. Je ziet op zijn tekening ook vier konijnen in het gras zitten”, zegt Van der Elst.

Maar waar De Haen, Schoemaker en Van Alkemade zich met hun afbeeldingen beperkten tot een weergave van de feitelijke toestand daar koos de katholieke schrijver Joseph Alberdingk Thijm voor een grote mate van dichterlijke vrijheid. Daarmee zette hij verschillen de historische onderzoekers in de loop der tijden op een dwaalspoor. Mommers: „Want klopten zijn uitspraken wel, waar stoeide hij zijn uitspraken op? Probleem daar bij was dat er maar heel weinig over de kapel is gepubliceerd.” Van der Elst: „Over de edelman heeft hij zelfs een gedicht gemaakt. Hij heeft de legende over de schipbreuk gewoon zelf verzonnen. De man heeft nooit bestaan.”

Zerken

De wijze waarop de kapel fysiek maar ook symbolisch door verschillende groepen wordt toegeëigend, interesseert Van der Elst bovenmatig. Zo wordt het kapelletje bijvoorbeeld opgeëist door de marketingorganisaties in Noordwijk en Noordwijkerhout. De Maria ter Zeekerkerk in de badplaats heeft zich ontfermd over de vier zerken die herinneren aan het gebedshuis. De verering van Maria zelf is in de historie ook een markante rol gaan spelen. „Onder invloed van

4 Regionaal

Verhaal van de dag

Van de kapel die eeuwenlang in het Langeveld heeft gestaan, zijn fysiek nog vier gedenkstenen over. Maar verhalen en fabels over dit voormalige gebedshuis zijn er in overvloed. Wat feit is en wat fictie, proberen Jan van der Elst en Maud Mommers bloot te leggen in het boek 'Het verhaal van de kapel in het Langeveld'.

het verhaal van Lourdes heeft de verering van Maria een enorme opleving gekregen. Een legende over haar in het Langeveld past daar dan in', zegt Van der Elst. Archiefonderzoek naar de gedragingen van de nonnen van destijds leert dat het een fabel is. De nonnen trokken overal heen, maar de kapel in het Langeveld behoorde geenszins tot een favoriete 'Maria-bestemming'.

Dat voedt de gedachte dat de kapel aan de Hollandse graven kan worden gelinkt. Van der Elst: „De Boekhorst was al via huwelijk aan de Hollandse familie verbonden. Het is heel goed denkbaar dat Langeveld als jachtgebied werd gebruikt en dat er voor of na de jacht een soort herdenking was. Met de 's-Gravendamseweg werd in de veertiende eeuw immers een pad naar de duinen aangelegd.”

Onkostenvergoeding

Goed driehonderd jaar later werd nog slechts sporadisch een dienst in de kapel opgevoerd. De dominee kreeg van de Noordwijkse kerkenraad een onkostenvergoeding om de 'verre' reis naar het Langeveld te maken. Uiteindelijk raakte het pand in verval en verdween op een topografische kaart uit 1823 ook de markering van het bouwwerk.

Stel maakt boek over gebedshuis in het Langeveld

Speuren naar historie de Boekhorst

Na het onderzoek naar de kapel in het Langeveld richten Jan van der Elst en Maud Mommers zich op een boek over de historie van kasteel de Boekhorst. De adellijke bewoners hebben heel wat

verleden in de zuidelijke Nederlanden liggen. Mommers verblijft daarom geregeld in Brussel om daar de archieven door te spitten. Wanneer het boek klaar moet zijn, is nog niet bekend.